

Oppimateriaali ja oppimisen monet muodot - millaiset oppimateriaalin tukevat oppimista?

PROFESSORI KIRSTI LONKA, HELSINGIN YLIOPISTO

[BLOGS.HELSENKI.FI/LUOVAOPE](https://blogs.helsinki.fi/luovaope)

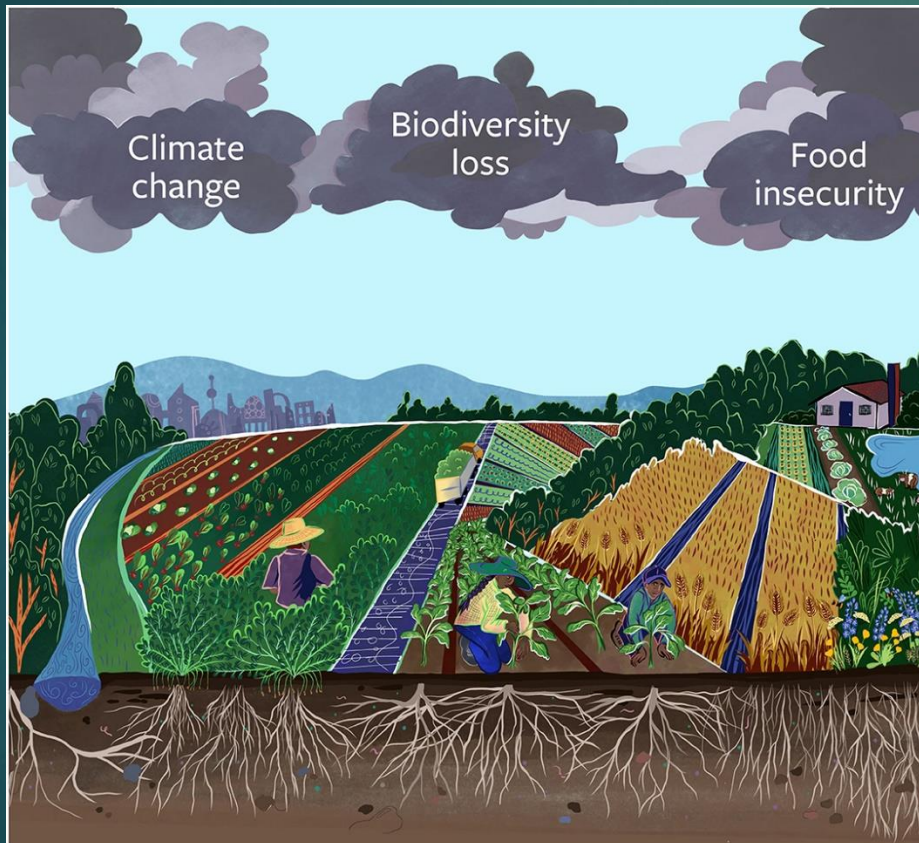

Millaisia haasteita olet kohdannut luomupuotuksessa?

Pariporinan tulokset:

- ▶ Ei tiedetä mitä luomu on, luullaan hippitouhuksi, ei taloudellisesti kannattavaa?
- ▶ Erilaisia ennakkoluuloja: porkkana on porkkana
- ▶ Media ja viestintä joko ruokkii tai pyrkii purkamaan näitä esim. Niko Ahlqvist, joka luopui luomusta
- ▶ Mielikuva on tietynlainen; Vähättely tyypillistä
- ▶ Muutosvastarinta: ei haluta tai osata sisäistää uutta
- ▶ Ei ymmärretä käsitteitä: käsitteet sekoittuvat keskenään
- ▶ Erilainen byrokratia, serfiointi (kohderyhmä)
- ▶ Ei ruokita koko maailmaa, suomalainen ruoka on melkein kuin luomua, mitä kävi Sri Lankassa, luovu on ideologia vaan markkinointikikka
- ▶ "Meillä on aina tehty näin" – ihmiskunnan muisti on noin 70 vuotta kotitilan asioissa
- ▶ Poisoppiminen, tukipolitiikka, sosiaalinen paine ja rakenteelliset

Jokaisen faktan taustalla on tietynlainen ajatusmalli

- ▶ Jos lukijan tai katsojan sisäinen malli on erilainen kuin kirjoittajan, pitää osoittaa eroja viestittävän sisällön ja perinteisen ajattelun välillä
- ▶ Kohderyhmän ja ikätason ottaminen huomioon on tärkeää (lapset, aikuiset, kadunmiehet, ammattilaiset jne)
- ▶ Kohderyhmä pitää saada pohtimaan, miten viesti poikkeaa heidän aiemmasta ajattelustaan

Tyypillisiä ongelmia, kun asia on vieras tai uusi

- ▶ Ihmisillä on tapana vahvistaa aikaisempia uskomuksiaan, sen sijaan että muuttaisivat ajatteluaan: voimakkaat ennakkokäsitykset pitää onnistua purkamaan
- ▶ Oppimiseen liittyy monenlaisia tunteita, kuten hämmennys, ahdistus, uteliaisuus ja kiinnostus – nämä voivat toimia joko oppimisen tukena tai estää oppimasta
- ▶ Usein uusi asia on vaikea ymmärtää, jos se jotenkin uhkaa omaa identiteettiä – kyse ei ole vain faktoista?
- ▶ Monimutkaiset asiat on tapana kaventaa hyvä-paha -akselille
- ▶ Miten saada ihminen avoimeksi uudenlaisille ajatuksille?

Kurssin
teoriaa ja
tausta-
ajatuksia

Sisäiset mallit

Motivaatio ja kiinnostus

Oivaltavan oppimisen idea

SISÄISET MALLIT?

Ihmisen päässä ei ole kovalevyä, johon varastoidaan asioita. **Pikemminkin mieleemme toimii kuin tehdas, joka tuottaa koko ajan uusia yhteyksiä – tai vahvistaa vanhoja!**

- Ihmisen muisti ei toimi kuin skanneri tai kopiokone

Sisäiset mallimme

- ohjaavat muistia, havaintoja ja tarkkaavaisuutta
- eivät kopioita todellisuudesta, vaan painottavat meille tärkeitä asioita
- sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaettuja, syväälle juurtuneita
- tunnepitoisesti värittyneitä “totuuksia”, joihin asenteet ja arvot vaikuttavat

Oivaltava oppiminen

Lonka, K. (2017) *Oivaltava oppiminen*. Otava

Pieniä oivalluksia voi tapahtua koko ajan

Oppiminen ja keksiminen ovat hyvin samanlaisia prosesseja, oppimisessa muut vain ovat keksineet saman asian jo aiemmin

---

Oivaltaakseen asioita ihmisen pitää pystyä rakentamaan aikaisemman tiedon ja ymmärryksen pohjalle

---

Hyvä opetus tai oppimateriaali luo tukirakenteita uusille oivalluksille ja lähtee siitä, että myös opettaja saa tilaisuuden aika ajoin uusiutua

---

Isot oivallukset edellyttävät usein luopumista jostain aiemmasta ajattelutavasta. Ja se on aikuiselle usein haastavaa

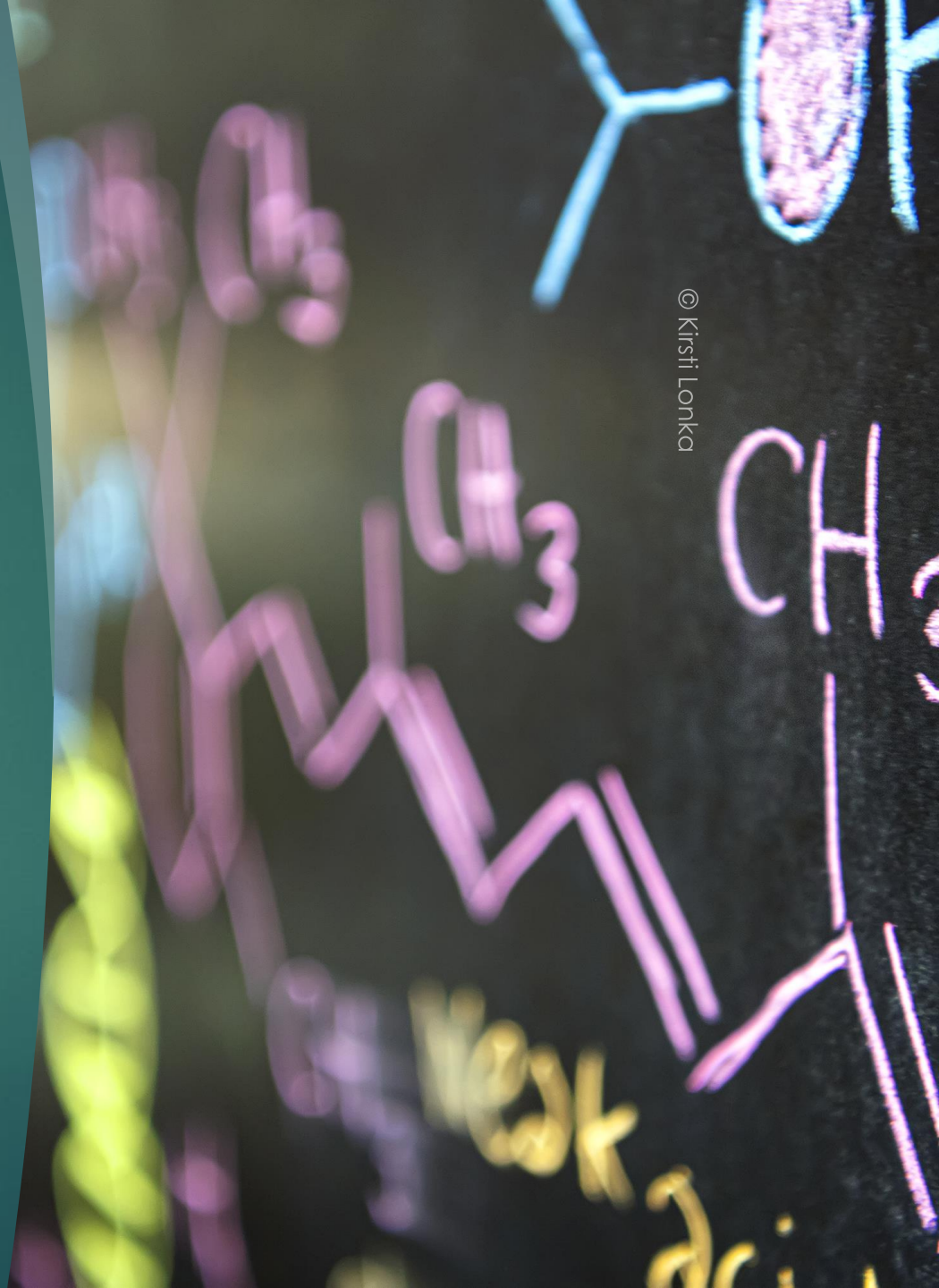
Mistä tulee kiinnostus?

► Tilannesidonnainen kiinnostus (CATCH)

1. **sytytetty** (tapaus, ongelma, kysymys, dilemma)
2. **ylläpidetty** (mielenkiintoista tietoa,

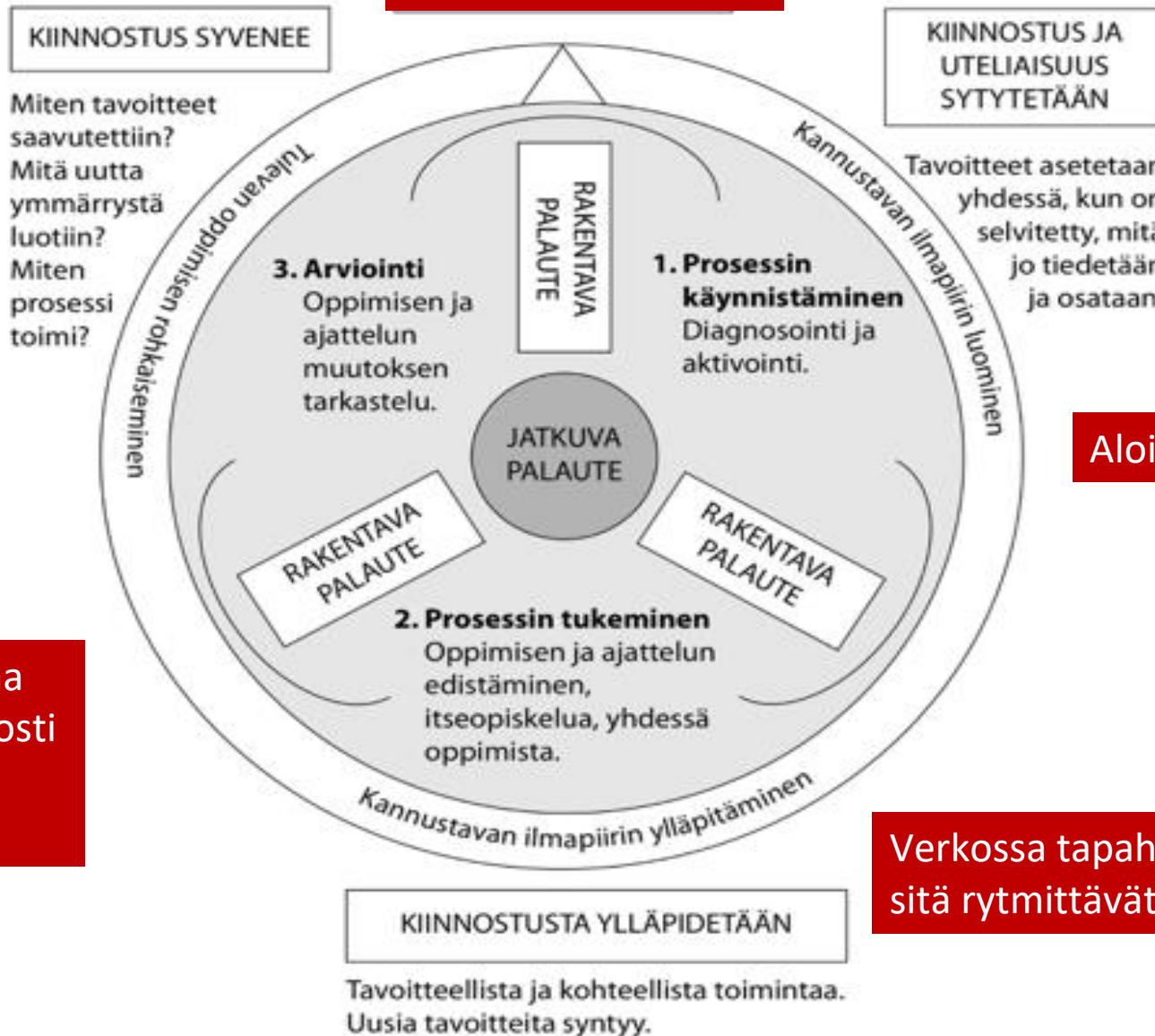
► Henkilökohtainen kiinnostus (HOLD)

3. **kehkeytyvä** (tämä edellyttää jo tietoa aiheesta)
4. **hyvin kehittynyt** (yleensä vain asiaan perehtyneellä)

Oivaltavan oppimisen malli (Lonka, 2015)

ALUSTAVA TAVOITE

Lopuksi ollaan tässä vaiheessa!

Ilman pedagogista ideaa etäkurssista tulee helposti vain hajanainen läjä materiaalia!

Aloitetaan prosessi

Verkossa tapahtuva prosessi ja sitä rytmittävät tapaamiset

”Luomumotivaation” neljä C- kirjainta + 5. Confusion! Hämmennys

Context - mielekäs
asiayhteys

Curiosity – uteliaisuus

Challenge – sopivan kova
haaste

Competence –
pystyvyyden tunne

Miten soveltaa oppimateriaaleihin

Tietoa siirtävä viesti

- ▶ Rakenne perustuu tieteenalan tai kirjoittajan logiikkaan: *mitä* kerron
- ▶ Ei ota huomioon lukijan aiempia ajatuksia
- ▶ Toteaa asiat lakonisesti
- ▶ Listaa, kuvaa, selittää, luennoi
- ▶ Olettaa tiedon olevan neutraalia "faktaa"
- ▶ Pyrkii antamaan oikeita vastauksia
- ▶ Oletuksena, että viesti on sama kaikille

▶ Ongelmanratkaisua ja ajattelun kehitystä tukeva viesti

- ▶ Rakenne perustuu pedagogiseen ajatteluun: *miten* kerron, jotta viesti menee perille
- ▶ Otaa huomioon mahdolliset aiemmat uskomukset ja jopa käsittelee niitä
- ▶ Aktivoi mielekkään asiayhteyden
- ▶ Kertoo tarinan tai tapauksen, joka herättää kiinnostusta, uteliaisuutta tai hämmennystä
- ▶ Pyrkii herättämään oikeita kysymyksiä
- ▶ Oletuksena, että viesti on erilainen kaikille
- ▶ Toimii "suppilona", joka johdattaa lukijan ajattelua

Perinteinen ja käänteinen materiaali

Perinteinen oppiminen

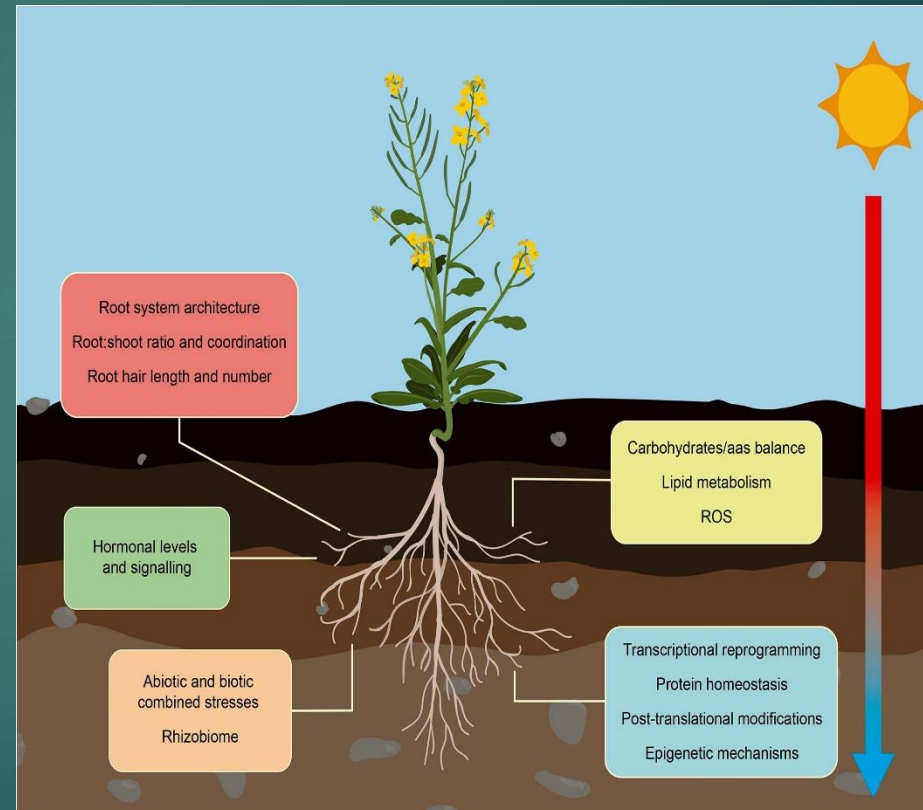
- ▶ Asia opetetaan, kotona luetaan kirjaa ja tehdään "läksyjä"
- ▶ Kasvokkain tai online: kuulustellaan mitä opittiin
- ▶ Oppiminen on vastausta opettajan esittämiin kysymyksiin
- ▶ Luetaan yksin kirjaa tai käydään läpi materiaaleja
- ▶ Lopuksi järjestetään tentti
- ▶ Palaute saadaan vasta lopuksi (opettajan arviointi)

Käänteinen oppiminen

- ▶ Ensin tutustutaan materiaaliin ja arvioidaan omaa oppimista
- ▶ Tavataan pienryhmien kanssa
- ▶ Kasvokkain tai webinaarissa: yhdessä kehitellään tietoa
- ▶ Oppiminen on vastausta oppijoiden mielessä heränneisiin kysymyksiin
- ▶ Oppimisprosessin aikana vähitellen käydään materiaalit läpi, lopuksi kertaillaan
- ▶ Palautetta saadaan koko prosessin ajan (itsearviointi, vertaisarviointi, opettajan arviointi)

Hyvä oppimateriaali voi tehdä perinteisestäkin prosessista tehokkaan

- ▶ Oppimateriaalit voivat aktivoida osallistujien mielessä mielekkään asiayhteyden
- ▶ Lukijan tai katsojan mielessä syntyy kysymyksiä, joihin hän hakee vastauksia oppitunnilta
- ▶ Ongelmaa ratkaiseva teksti voi tuottaa oivalluksia retorisin keinoin
- ▶ Havainnollistavat kuvat, videot, materiaalit voivat olla hyvin tehokkaita oivalluksen lähteitä

© Kirsti Lonka

SEURAAVAKSI RYHMÄT!

Kirjallisuutta

- ▶ Lonka, K. (2017) *Oivaltava oppiminen*. Otava
- ▶ Talvio, M. & Klemola, U. (2017) *Toimiva vuorovaikutus*. PS-kustannus.

